

İKAR

Mehmet Adıgüzel - İstanbul - Levent Rotary Kulübü GDB

// Çocukluğunda Ka için yoksulluk, avukat baba, ev kadını anne, şeker kız kardeş, sadık hizmetçi, mobilyalar, radyo ve perdelerin oluşturduğu Nişantaşı'ndaki kendi orta sınıf hayatının ve 'ev'in sınırlarının bitip dışarıdaki öteki dünyanın başladığı yeri." Kısaca böyle bir sosyoekonomik yaşamda yetişmişti Orhan Pamuk'un Kar romanında ki kahramanı Kerim Alakuşoğlu, ya da diğer adıyla Ka. 1980 öncesi solcularından olan Ka, şair ve yazardır. Askeri darbe döneminde ülkeyi terk etmek zorunda kalmış ve on iki yıl sonra annesinin ölümü üzerine Türkiye'ye dönüş yapmıştır. Huzur ve refahın sadece reklam arası gibi kısa yaşandığı ülkede Ka'nın dönüşü bu kez başka bir karanlık ve kaos dönemine denk gelmiştir. 90'lı yıllar!

Döndükten sonra Cumhuriyet Gazetesi, Ka'yı yaklaşımda olan yerel seçimleri ve bölgede son zamanlarda artan kadın intihar vakalarını araştırması için Kars'a gönderir. Ve roman, doğunun yoğun kar yağışlı bir gününde Erzurum'dan Kars'a gitmek üzere olan Magirus marka eski bir otobüste başlar.

Meşakkatli bir yolculuktan sonra Kars'a varan Ka karakteri ile birlikte yazar, özellikle doğu insanına has olan kış algısını ustalıkla işler, karın insan üstündeki o mistik havasının çok iyi tasvirini yapar. Roman boyunca sürekli yağın kar, Kars'tan Erzurum ve Ardahan'a giden yolları kapatır ve ulaşım tamamen

durur. Şehir adeta dünyadan kopmuştur. Ka, bir yandan şehirde ki yoksulluğu, geri kalmışlığı ve çaresizliği izlerken diğer taraftan çaresizliğin inanca tahvil olduğu bir ruh halini yaşar iç dünyasında.

Toplumun farklı kesimleri hayata tutunmaya çalışırlar bu, dünyanın öte ucunda ki şehirde. Siyasi ve ideolojik olarak ta bölünmüş olan 90'lı yılların Kars'ında dinciler, laikler, milliyetçiler ve tabii ki bütün bu çalkantılı yaşamın altında ezilen halk.

Orhan Pamuk, Dostoyevski'nin Ecinniler'de işlediği, Rus halkının modernizm krizini ve yine Rus toplumunun gelenekçilik ve aydınlanma arasında ki çelişkilerini Kars üzerinden Türkiye toplumu için işliyor: Tanrı inancı ve ateizm, aidiyet, kimlik bunalımı...

Bir arada yaşamaya çalışırken; siyasal olarak şehir adeta bölünmüş ve kaos içindedir.

Bu arada Orhan Pamuk, kahramanını "Ka" olarak adlandırırken Kafka'nın Şato romanında ki kahramanı Bay K.'dan ne kadar esinlendi bilinmez ama romanda Kafkaesk üslup demesek bile bir Kafka havası vardır. Şöyle ki; Yerel yöneticiler ve Şeyh Sadettin Efendi üzerinden otoriteye karşı olan yer yer

“2023 yılının ocak ayında Rotary adına Kars’a bir gezi düzenlediğimizde Orhan Pamuk’un yirmi yıl önce bahsettiği ne o kardan yolları kapanmış bir şehir vardı ne de gecenin karanlığında Magirus marka eski bir otobüsle yolculuk yapmak zorunda kaldık. Bunda hem Kars’ın modern hava alanı hem de küresel ısınmanın etkileri vardı kuşkusuz. Hatta ocak ayında Kars’ta olduğumuzu hissetmek için sağda solda kar aradık desek yeridir.”

sorgulayıcı, yer yer teslimiyetçi ruh hali ve yine Kafka’nın kahramanlarından aşına olduğumuz çıkışsız, çaresiz ve umutsuz bir uğraş hali bu çağrışımları güçlendirmektedir.

Kitabın bir yerinde eski belediye başkanı Avukat Muzaffer Beyin lise yıllarında ki bir anısı Türkiye’de ki sosyolojik dönüşümü gözler önüne serer. Şöyle ki; “1940’lı yılların sonunda piyes için gerekli bir kara çarşafı bütün Kars’ta her yere haber saldıkları halde bulamadıkları için telefon edip Erzurum’dan getirtmişlerdi.” Türkiye’deki sosyolojik dönüşüm sadece Kars ile sınırlı değildi. Ka, Frankurt’tan döndükten sonra İstanbul şehri de daha önce bıraktığı şehir değildi. “İstanbul’dayken bütün çocukluğunu geçirdiği sokakların tahrip edildiğini, kiminde arkadaşlarının oturduğu yüzyıl başından kalma bütün o eski ve zarif binaların

yıkıldığını, çocukluğunun ağaçlarının kuruyup kesildiğini, sinemaların on yılda kapatılıp sıra sıra dar ve karanlık konfeksiyoncu dükkanlarına çevrildiğini de görmüştü.”

Ka’nın şahit olduğu yıkım misali dönüşümden bütün ülke nasibini almıştı.

Ve gelelim günümüze, 2023 yılının ocak ayında Rotary adına Kars’a bir gezi düzenlediğimizde Orhan Pamuk’un yirmi yıl önce bahsettiği ne o kardan yolları kapanmış bir şehir vardı ne de gecenin karanlığında Magirus marka eski bir otobüsle yolculuk yapmak zorunda kaldık. Bunda hem Kars’ın modern hava alanı hem de küresel ısınmanın etkileri vardı kuşkusuz. Hatta ocak ayında Kars’ta olduğumuzu hissetmek için sağda solda kar aradık desek yeridir. Dönüş yolunda ünlü kayak merkezi Sarıkamış’ta bile kar bulamadık.